

Posudek vedoucího na diplomovou práci

Název práce: Porozumění čtenému u žáků 2. třídy základní školy (analyticko-syntetická a genetická metoda)

Autorka práce: Lenka Kulhavá Vlachová

Vedoucí práce: doc. PaedDr. PhDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Autorka se ve své diplomové práci zabývá otázkou porozumění čtenému, které bývá v současné době považováno za nejdůležitější aspekt čtenářské gramotnosti. Vychází z projektu GAČR, který byl řešen na katedře psychologie PedF UK, pracuje však s vlastními daty, které sbírala právě ve 2. ročníku. Součástí projektu GAČR bylo i vytvoření diagnostických materiálů v oblasti porozumění čtenému, přitom byly respektovány odlišné požadavky na texty pro začínající a pokročilejší čtenáře. Autorka si vybrala jeden text pro 3. a 4. ročníky (*Jedeme na výlet*) a zkusila ho zadat v nižším, tedy 2. ročníku. Tak na projekt navazuje a dává nové podněty k využití diagnostického textu. Dále využila dalšího textu z jiného projektu (*Ježek*, projekt Rozvoj čtenářských kompetencí v prostředí inkluzivní školy) a sebehodnotícího dotazníku pro žáky 2. ročníků. Chtěla postihnout případnou existenci rozdílů v porozumění čtenému mezi žáky vyučovanými metodou analyticko-syntetickou a metodou genetickou.

Předložená práce odpovídá kritériím na tento typ práce kladené, a to jak v části literární, tak empirické, byť na různé úrovni. Je dobře strukturována, obsahuje všechny povinné součásti, jako je abstrakt, prohlášení, diskuse, závěr, literatura, přílohy. Rozsah práce odpovídá typu práce.

V literární části práce obsahuje sedm hlavních kapitol, ve kterých po definování čtenářské gramotnosti popisuje jak samotný proces čtení a porozumění čtenému, tak proces výuky čtení i hodnocení čtení, zejména porozumění čtenému (tj. přehled diagnostických nástrojů). Zabývá se také postojovými charakteristikami ve vztahu ke čtenářské gramotnosti a rodinnými vlivy. Autorka byla při zpracování práce v časové tísní, škoda, že se jí nepodařilo vyhledat více zahraničních zdrojů – se zahraniční literaturou pracuje v hojné míře ve formě sekundárních citací. Upozorňuji autorku, že pokud odkazuje na nějaký písemný materiál, musí být vždy uveden rok vydání (s. 38, Caravolas, Volín). Dále nebývá zvykem uvádět v odborném textu tituly autorů.

Empirická část je vychází z kvantitativní metodologie a zahrnuje všechny důležité části (definování cílů práce, hypotéz, průběhu výzkumu i vzorku respondentů). Výzkumný vzorek zahrnoval 155 dětí 2. tříd pražských základních škol (66 vz analyticko-syntetické metody čtení a 89 z genetické metody čtení). Autorka si stanovuje výzkumné otázky, které sledují rozdíly mezi metodami čtení, pohlavím a jednotlivými školami. Získaná data prezentuje a vyhodnocuje vhodnými statistickými metodami, používá postupy popisné i induktivní statistiky. Pracuje postupně s jednotlivými diagnostickými testy a i jejich kumulací. Podobně nakládá s dotazníkem, přičemž zde ještě vzorek doplňuje podskupinou slabých čtenářů. Prezentuje i výsledky jednotlivých otázek v dotazníku.

Autorka dospívá k závěru, že nebyly potvrzeny statisticky významné rozdíly ve výkonu zkoušek porozumění čtenému mezi žáky vyučovanými metodou čtení analyticko-syntetickou a metodou genetickou. Nebyly zjištěny ani statisticky významné rozdíly ve výsledcích zkoušek čtení s porozuměním u dívek a chlapců, podobně ani rozdíly ve výsledcích zkoušek porozumění čtenému

mezi zúčastněnými školami (i když jsou naznačeny). Naopak byla vysledována souvislost mezi výsledkem ve zkouškách porozumění čtenému a sebehodnocení čtení žáků (a to jak u výzkumného vzorku jako celku, tak u skupiny tzv. slabých čtenářů).

Jako vedoucí práce musím zhodnotit celý postup řešení a zpracování diplomové práce. Studentka měla původně zadáno jiné téma, k tomuto tématu se rozhodla až následně. Zodpovědně pojala přípravu projektu i vlastní šetření. Výsledek práce je pozitivní, autorka prokázala schopnost pracovat s daty, statistické zpracování odpovídá nárokům na kvantitativní metodologii. Lituji však toho, že autorka vůbec nekonzultovala toto zpracování, pravděpodobně z časových důvodů. Zvolila dnes již obligátní postup – sledování rozdílů mezi metodami, chlapci a dívkami a školami. Nemá vůbec zakomponován cíl, proč se zkouška čtení pro 3. a 4. ročník zadávala již ve 2. ročníku. Mohla být i pojata analýza rozdílů mezi oběma zkouškami porozumění čtenému. Pokud by pracovala pod vedením vedoucího, doporučila bych srovnat její výsledky s již publikovanými výstupy i nereplikovat to, co bylo sledováno jinde. Práce tak mohla mít i jiné zaměření. Oceňuji však, že autorsky přistoupila ke sledování sebehodnocení čtení, s uplatněním pohledu skrze slabé čtenáře. Pro projekt, ze kterého čerpala, budou také důležité zjištěné statistické parametry pro 2. ročník (reliabilita zkoušky Jedeme na výlet).

Při obhajobě prosím autorku, aby se pokusila promítnout výsledky dotazníku sebehodnocení čtení do vhodných přístupů ke slabým čtenářům, tak aby jejich vztah ke čtení doznal změny. Mohla by se autorka zamyslet na rozdíly obou zkoušek porozumění čtenému alespoň u obhajoby?

Práce splňuje kritéria diplomových prací na katedře psychologie, proto ji doporučuji práci k obhajobě.

V Praze dne 1. 9. 2016

doc. Dr. Anna Kucharská, Ph.D.